

ปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติ
หลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี
The Problems and School Administration Guidelines: the Normal School
Opening Policy after the COVID-19 Epidemic under
Muang Saraburi Municipality

นวรรตน์ ไชยมภู¹ ชณัฐ พรหมศรี² นรินทร์ จุลทรัพย์³ พิลพร เกษตรสมบุญ⁴ สุขฤทัย ไชยมภู⁵
Navarat Waichompu, Chanat Promsri, Niran Chullasap, Pilaiporn Kasetomboon and
Sukruthai Waichompu

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

ปัญหาการเปิดเรียนแบบปกติด้านการบริหารตามมาตรการ 6-6-7 สถานศึกษาไม่สามารถกำกับดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในช่วงของการพักเรียนและกลับบ้าน ด้านผู้เรียน เกิดจากรอยต่อและขาดความต่อเนื่องจากการเรียนออนไลน์ ด้านผู้ปกครอง เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำให้ไม่สามารถติดต่อกับครูประจำชั้นได้ และด้านบุคลากรในสถานศึกษา ไม่พบปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการกลับมาเรียนแบบปกติ แต่เป็นปัญหาทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน เช่น ความไม่เพียงพอของบุคลากร การสอนที่ไม่ตรงสาขาวิชา

แนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติ พบว่า ด้านการบริหารตามมาตรการ 6-6-7 มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ด้านผู้เรียน เน้นการสร้าง ความเข้าใจกับผู้เรียนผ่านหลายช่อง ด้านผู้ปกครอง เน้นการสร้าง ความเข้าใจกับผู้ปกครอง ผ่านการประชุม ผู้ปกครองภาพรวม การประชุมผู้ปกครองย่อย และด้านบุคลากรในสถานศึกษา เน้นการพัฒนาตนเองของครู เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อลดรอยต่อให้กับนักเรียน

คำสำคัญ (Keywords) : การเปิดเรียนปกติ; การบริหารสถานศึกษา; โรคโควิด-19

Received: 2022-09-27 Revised: 2022-10-07 Accepted: 2022-10-08

^{1 2 3 4} หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Doctor of Education Program Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University. E-mail: Navaratying@hotmail.com

⁵ โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดศรีบุรียรัตนาราม) Municipal School 2 (Wat Sriburi Rattanaram). E-mail: Sukruthai.joraor@gmail.com

Abstract

This research article aimed to study the problem conditions and school administration guidelines according to the normal school opening policy after the COVID-19 epidemic situation under Muang Saraburi Municipality. The key informants were 10 school administrators under the Saraburi Municipality. The data were collected by the in-depth interviews, and analyzed by the content analysis. The research revealed the following.

For problems with the normal school opening in the administration of measures 6-6-7, the educational institutions were unable to thoroughly supervise students especially during school breaks and going home. For the student side, it was caused by the connection and lack of continuity from online learning. For the parents, it was a persistent problem related to the occupations, making it impossible to contact the class teachers. Also, for the personnel in educational institutions, there were no specific problems in returning to the normal school but it was a general problem related to the numbers of teachers such as personnel insufficiency. The teachers were not assigned for their subject specialties.

For the school administration guidelines according to the normal school opening policy, it found that the administrations, according to measures 6-6-7, concentrated on a preparation before opening, and strictly implemented it. For the student side, it focused on understanding creation with learners through multiple channels. Also, it emphasized understanding building with parents through parent the overview meetings. Moreover, for the personnel in educational institutions it focused on the self-improvement of teachers in instructional design for reducing the students' barriers.

Keywords: normal school opening; school administration; COVID-19

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมามีตั้งแต่ระลอกที่ 1 และระลอกต่อมา มีผลกระทบด้านการเรียนการสอนแบบปกติในชั้นเรียนของผู้เรียนทุกระดับ ทุกสถานศึกษา ส่งผลให้แต่ละสถานศึกษาต้องปรับการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น ภายใต้การจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบ คือ 1) On-site 2) On-air 3) On-demand 4) Online และ 5) On-hand เพื่อความต่อเนื่องของการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน, 2564) แม้ว่าที่ผ่านมาสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อความต่อเนื่องและมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางข้อจำกัดหลายด้านเพื่อก้าวสู่ความยั่งยืนในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง แต่การเปิดการเรียนการสอนแบบปกติหลังจากสถานการณ์โรคโควิด-19 มีแนวโน้มความรุนแรงลดลงนั้น เป็นความท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องจากช่วงเวลาการห่างหายจากการจัดการเรียนการสอนแบบปกติประกอบกับสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ที่ยังมีการระบาดอยู่นั้นอาจส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงคือข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากปัญหาและแนวทางการบริหารในภาพรวมของสถานศึกษาในแต่ละสังกัดเพื่อนำสู่การสร้างแนวทางในการบริหารหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติและเมื่อต้องกลับมาจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติ โดยมีโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 29 โรงเรียน และมีโรงเรียนเทศบาลเมืองสระบุรี จำนวน 10 โรงเรียน แม้ว่าโรงเรียนดังกล่าวมีนโยบายการจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบมาใช้เพื่อความต่อเนื่องของการเรียนการสอนและเมื่อต้องกลับมาเปิดเรียนแบบปกติจึงเป็นความท้าทายของผู้บริหารในการจัดการปัญหาด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยตระหนักถึงศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี เนื่องจากเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถนำผลการวิจัยมาออกแบบแนวทางที่เป็นมาตรฐานให้กับโรงเรียนในสังกัดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้แบบปกติ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปกรอบแนวคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ด้าน เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารตามมาตรการ 6-6-7 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านผู้ปกครอง และ 4) ด้านบุคลากรในสถานศึกษา หลังจากนั้นนำกรอบแนวคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยทั้ง 4 ด้าน สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี จำนวน 10 โรงเรียน รวมจำนวน 16 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี โรงเรียนละ 1 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

วิจัยครั้งนี้ศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสระบุรีที่สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี จำนวน 10 โรงเรียน ดังนี้
1) โรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 วัดทองพุ่มพวง 2) โรงเรียนเทศบาล 2 วัดศรีบุรีรัตนาราม 3) โรงเรียนเทศบาล 3 วัดบ้านอ้อย 4) โรงเรียนเทศบาล 4 วัดบำรุงธรรม 5) โรงเรียนเทศบาล 5 วัดดาวเรือง 6) โรงเรียนเทศบาล 6

วัดเชิงเขา 7) โรงเรียนเทศบาล 7 วัดแก่งขนุน 8) โรงเรียนเทศบาล 8 วัดเจดีย์งาม 9) โรงเรียนเทศบาล 9 วัด
เขาคูบา และ 10) โรงเรียนเทศบาล 10 อนุบาลเทศบาลเมืองสระบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย
สภาพปัญหา จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านมาตรการ 6-6-7 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านผู้ปกครอง 4) ด้านบุคลากรใน
สถานศึกษา และแนวทางการบริหาร 4 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านมาตรการ 6-6-7 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านผู้ปกครอง
4) ด้านบุคลากรในสถานศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย
อาจารย์มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน 1 ท่าน และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญ
การบริหารสถานศึกษา 2 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าเท่ากับ
1.00 ทุกข้อ

3. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บ
รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างไปยังนายกเทศมนตรีเมืองสระบุรี หลังจากนั้นผู้วิจัยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
เพื่อนัดสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านทาง Google meet เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้
จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นทั้ง 4 ด้าน

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคล ปัญหาและแนวทางตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19
โรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

1.1 ด้านมาตรการ 6-6-7 นักเรียนซึ่งอยู่ในช่วงของวัยเด็กและวัยรุ่นในการปฏิบัติตามมาตรการ
6-6-7 อาจมีความตระหนักถึงผลเสียของการไม่ปฏิบัติตามมาตรการ 6-6-7 น้อย รวมทั้งครูและบุคลากรใน
โรงเรียนไม่เพียงพอทำให้ความครอบคลุมในการดูแลอาจไม่ทั่วถึง ประกอบกับข้อจำกัดในด้านสถานที่ ๆ ต้อง
ใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในมาตรการ 6-6-7 อาจไม่ครอบคลุม “นักเรียนยังเล่นสัมผัสกันเป็นปกติ แต่ยังไม่
สวมหน้ากากอนามัย” “ครูและบุคลากรมีไม่เพียงพออาจทำให้มีความบกพร่องในการควบคุมดูแลตาม
มาตรการ 6-6-7” “พื้นที่ในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรมที่ต้องเว้นระยะห่างไม่สามารถเว้นระยะห่างได้ตาม
มาตรฐาน”

1.2 ด้านผู้เรียน นักเรียนทั้งช่วงของการเข้าเรียนแบบปกติส่งผลให้ความต่อเนื่องของการปฏิบัติ
ตามกฎระเบียบของโรงเรียนขาดหายไป รวมทั้งการปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนเพื่อป้องกันตนเอง
และผู้อื่นจากโรคโควิด-19 “เรื่องระเบียบวินัยของนักเรียนที่จะต้องฝึกฝนให้เป็นระเบียบ” “การอยู่ร่วมกันใน
สถานการณ์โรคโควิด-19 นักเรียนต้องรู้จักป้องกันตนเอง ต้องมีวินัยในตัวเองและรับผิดชอบต่อสังคมให้มาก
ที่สุด”

1.3 ด้านผู้ปกครอง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนา เพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งไม่สามารถสร้างรายได้ในช่วงของการระบาดของโรคโควิด-19 และมีความต่อเนื่องมาหลังจากสถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้น ซึ่งต้องใช้เวลาในการสร้างรายได้จากการเริ่มประกอบอาชีพใหม่ โดยผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับนโยบายและการปฏิบัติตามแนวทางของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนแบบปกติ “ผู้ปกครองมีการย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาเนื่องจากปัญหากับรายได้ของผู้ปกครอง ขาดความคล่องตัวของสภาพด้านการเงิน” “ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียน”

1.4 ด้านบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการกลับมาเรียนแบบปกติแต่เป็นปัญหาทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน เช่น ความไม่เพียงพอของบุคลากร การสอนที่ไม่ตรงสาขาวิชา รวมทั้งความกังวลเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อความต่อเนื่องและรอยต่อของการเรียน “จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ” “สอนไม่ตรงวิชาเอก” “กังวลในการพัฒนานักเรียนให้ได้ตามระดับมาตรฐาน”

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสระบุรี ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

2.1 ด้านการบริหารตามมาตรการ 6-6-7 ผู้บริหารทุกโรงเรียนมีการประเมินความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนแบบปกติตามนโยบาย และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามแนวปฏิบัติของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) “จัดการเรียนการสอนเว้นระยะห่างในห้องเรียน สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา” “คัดกรองการติดเชื้อโรคโควิด - 19 หน้าโรงเรียนตอนเช้าทุกวัน” “ลดกิจกรรมการเรียนกลุ่มจำนวนมาก” “จัดเตรียมความพร้อมของห้องเรียน อาคารสถานที่ ห้องน้ำ หอประชุม วัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือให้เพียงพอกับความต้องการ” 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) “เตรียมอุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร และดื่มน้ำของตนเอง” “มีการสำรวจนักเรียนทุกวัน และรายงานหน่วยงานต้นสังกัด โดยนักเรียนที่ติดเชื้อจะกักตัวที่บ้าน” และ 7 มาตรการเข้ม “ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการ 6-6-7 การดูแลและป้องกันตนเองจากโรคโควิด - 19 และแผนเผชิญเหตุให้กับผู้เรียนตอนเช้าทุกวัน” “สร้างความรู้ความเข้าใจตามช่องทาง ไลน์กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน และเฟซบุ๊กของโรงเรียน” “รณรงค์การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด - 19 ให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากร” “มีแนวปฏิบัติให้ผู้เรียน” “หากพบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีอาการใกล้เคียงสถานศึกษาจะทำการตรวจเบื้องต้นด้วย ATK”

2.2 ด้านผู้เรียน เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติตนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตามมาตรการ 6-6-7 ให้แก่ผู้เรียนร่วมกับผู้ปกครอง โดยการประชาสัมพันธ์นักเรียนและผู้ปกครองผ่านช่องทางที่หลากหลาย และการขับเคลื่อนความต่อเนื่องด้านวิชาการตามกลุ่มสาระให้กับนักเรียน “ประชาสัมพันธ์ทาง web page” “นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มของห้องเรียน ไม่ข้ามกลุ่มและเว้นระยะห่างในห้องเรียน” “จัดระบบบริการอาหารตามหลักสุขาภิบาลอาหาร และหลักโภชนาการ ตลอดจนจัดสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมให้สะอาด” “จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดการขยะ แยกขยะอันตราย” “จัดทำแผนเผชิญเหตุและซักซ้อม” “ควบคุมการเดินทางออกจากโรงเรียนทั้งรถรับ-ส่งนักเรียน โดยยึดหลักความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นหลัก” “ออกแบบการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง”

2.3 ด้านผู้ปกครอง มุ่งเน้นสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายผ่านนำเทคโนโลยี จัดประชุมผู้ปกครองภาพรวมและประชุมย่อยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง ใช้ครูประจำชั้นเป็นคนกลางในการประสานงานกับผู้ปกครอง รวมทั้งจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติเพื่อ

เป็นสื่อให้กับผู้ปกครองได้เข้าใจเมื่อเกิดสถานการณ์ที่โรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนแบบปกติ “จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองภาพรวม และประชุมผู้ปกครองย่อยในห้องเรียนกับครูประจำชั้น เพื่อให้ทราบอย่างต่อเนื่องของแนวทางการเปิดเรียนแบบปกติ” “สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองในการยินยอมให้บุตรหลานฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด -19 เข้มกระตุ้นเพื่อลดความรุนแรง” “ครูประจำชั้นเรียนเป็นผู้ประสานงานโดยตรงตลอดเวลากับผู้ปกครอง” “หากมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัยสามารถสอบถามและประสานงานได้ตลอดเวลา” “ใช้ระบบออนไลน์ในการพบปะกับผู้ปกครอง ประชุมผ่านออนไลน์” “จัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบนโยบายการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน”

2.4 ด้านบุคลากรในสถานศึกษา เน้นการพัฒนาตนเองของครูด้านความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อลดรอยต่อให้กับนักเรียน “ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการอบรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสานรอยต่อระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์กับการเรียนปกติ” “พัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ ให้ทันสถานการณ์ปัจจุบัน และสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารสถานศึกษา”

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนตามนโยบายการเปิดเรียนแบบปกติหลังสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ทั้ง 4 ด้าน มีความสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564: 19-21) ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่มกับครูและผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่า สถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบบททั้งทางบวกและทางลบต่อการศึกษาระดับพื้นฐาน ในประเด็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ผลกระทบทางบวกและทางลบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา 2) ผลกระทบทางบวกและทางลบต่อระบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา 3) ผลกระทบทางบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู 4) ผลกระทบทางบวกและทางลบต่อผู้เรียน และ 5) ผลกระทบทางบวกและทางลบต่อผู้ปกครองชุมชนและสังคม และสอดคล้องกับวิจัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563: 4-5) ที่นำเสนอสภาพ New Normal ทางการเรียนรู้เนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีลักษณะดังนี้ 1) การเรียนรู้จะมีช่องทางสำหรับเข้าถึงที่หลากหลายมากขึ้น 2) สำหรับผู้เรียนที่ไม่มี Smart devices จะใช้การเรียนรู้ตามสภาพจริง 3) พื้นที่แสดงศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้น 4) ผู้เรียนจะเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning how to learn) ผ่านช่องทางต่าง ๆ มากขึ้น 5) การเรียนรู้ในลักษณะ Personalized learning หรือการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนรายบุคคลจะมีมากขึ้น จากความสอดคล้องดังกล่าวผู้วิจัยเชื่อมโยงมาสู่การอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็น 4 ด้านที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ด้านมาตรการ 6-6-7 ทุกโรงเรียนมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันเนื่องจากมีบริบทของโรงเรียนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีแนวทางการบริหารด้วยการปฏิบัติตามแนวทางอย่างเคร่งครัด เนื่องจากการเปิดภาคเรียนแบบปกติภายใต้สถานการณ์ที่ยังมีการระบาดของโรคโควิด-19 ทุกโรงเรียนต้องมีการประเมินความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแบบปกติ และปฏิบัติตามมาตรการ 6-6-7 ของกรมอนามัย เพื่อลดความเสี่ยงโรคโควิด-19 สำหรับสถานศึกษา ได้แก่ 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC) ประกอบด้วย 1) Distancing เว้นระยะห่าง 2) Mask wearing สวมหน้ากาก 3) Hand washing ล้างมือ 4) Testing คัดกรองวัดไข้ 5) Reducing ลดการแออัด และ 6) Cleaning ทำความสะอาด 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) อย่างเข้มข้น ประกอบด้วย 1) Self-care ดูแลตนเอง 2) Spoon ใช้ช้อนกลางส่วนตัว 3) Eating กินอาหารปรุงสุกใหม่ 4) Track ลงทะเบียนเข้าออก

โรงเรียน 5) Check สำรวจตรวจสอบ และ 6) Quarantine กักกันตัวเอง และ 7) มาตรการเข้ม ประกอบด้วย 1) ประเมินความพร้อมเปิดเรียนผ่าน Thai Stop COVID Plus (TSC) และรายงานการติดตามการประเมินผลผ่าน MOECODV 2) จัดกิจกรรมรูปแบบ Small Bubble 3) จัดระบบให้บริการอาหารตามหลักสุขาภิบาลอาหารและหลักโภชนาการ 4) ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ตามเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ การระบายอากาศภายในอาคาร การทำความสะอาดคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค และการจัดการขยะ 5) จัด School Isolation แผนเผชิญเหตุ และมีการซักซ้อม 6) ควบคุมดูแลการเดินทางจากบ้านไปโรงเรียน (Seal Route) กรณีรับ-ส่งนักเรียน รถส่วนบุคคล และรถสาธารณะ และ 7) จัดให้มี School Pass สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมิน Thai Save Thai (TST) ผลตรวจ ATK ภายใน 7 วัน ประวัติการรับวัคซีน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยเมื่อเข้า-ออกโรงเรียน แม้ว่าโรงเรียนอาจมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการดูแลความทั่วถึงแต่ก็สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการบริหารตามมาตรการเฉพาะสถานการณ์นั้น ๆ จะช่วยเป็นกรอบแนวทางในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด เช่นเดียวกับการบริหารตามมาตรการ 6-7 ซึ่งเป็นมาตรการมาตรฐานที่กำหนดโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ใช้ในการป้องกันการติดเชื้อจากโรคโควิด-19 ดังนั้นการบริหารตามมาตรการดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ช่วยให้สถานศึกษาสามารถเปิดการเรียนการสอนแบบปกติได้อย่างรวดเร็ว

ด้านผู้เรียน ปัญหาภาพรวมเกิดจากรอยต่อของการเรียนแบบออนไลน์และการเรียนแบบปกติอธิบายได้ว่า ผู้เรียนหยุดการเรียนรู้แบบปกติในชั้นเรียน (face to face) เนื่องจากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนไว้ 5 รูปแบบ ตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน คือ 1) On-site 2) On-air 3) On-demand 4) Online และ 5) On-hand แต่ยังส่งผลกระทบต่อผู้เรียนบางคนไม่สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่องด้วยข้อจำกัดส่วนบุคคล เช่น ขาดการเตรียมความพร้อมในด้านการเรียนรูปแบบอื่น ๆ ด้านอุปกรณ์ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการออกแบบการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญหากเกิดสถานการณ์ใด ๆ ที่ไม่สามารถเรียนแบบปกติได้ เช่น การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) เป็นการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมทางออนไลน์ผสมผสานกับการเรียนในห้องเรียนโดยใช้สื่อที่มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ภายหลังการเรียนซึ่งไม่มีเกณฑ์ที่ตายตัวว่าควรผสมผสานกันในส่วนไหนเท่าไร แต่เน้นการจัดกิจกรรมที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนภายใต้การออกแบบที่เหมาะสม เช่น รวมรูปแบบการเรียนการสอน รวมวิธีการเรียนการสอน รวมการเรียนแบบออนไลน์ และรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน (นวรรตน์ ไวยมภู และชัยรัตน์ จุสปาโล, 2560: 20) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญหากไม่สามารถจัดการการเรียนการสอนแบบปกติและเมื่อต้องกลับมาเรียนแบบปกติ ทำอย่างไรให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ของกาเย่ (Gagne) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ควรมีลำดับ 9 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความเข้าใจ 2) การแจ้งวัตถุประสงค์ 3) การทบทวนความรู้เดิม 4) การสอนเนื้อหาใหม่ 5) การให้แนวทางการเรียนรู้ 6) การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง 7) การให้ผลย้อนกลับ 8) การประเมินผล และ 9) การสรุปบทเรียน (มารุต พัฒนาผล, 2563: 15) ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมที่มีระบบตามลำดับขั้นตอนที่เป็นเช่นนี้เพราะ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเกิดจากรอยต่อของการเรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้ตามความเหมาะสมกับบริบทในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 เมื่อมีการเปิดเรียนแบบปกติ

การบริหารที่สำคัญคือการลดช่องว่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากรอยต่อของการเรียนการสอนที่ต่างกัน

ด้านผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาส่วนบุคคลที่ต่อเนื่องในการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง และไม่มีอุปกรณ์ในการติดต่อกับครูประจำชั้น เห็นได้จากผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564: 21) ผลกระทบทางลบต่อผู้ปกครองและชุมชน พบว่า 1) ผู้ปกครองมีภาระในการช่วยเหลือการเรียนรู้ของบุตรหลานเพิ่มขึ้น 2) ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างความพร้อมในการเรียนให้กับบุตรหลาน และค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันการติดเชื้อให้กับบุตรหลานเพิ่มขึ้น 3) ผู้ปกครองต้องหาความรู้เพิ่มเติมในบทเรียน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน 4) ผู้ปกครองมีภาวะตึงเครียดที่ต้องดูแลบุตรหลานและวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน และ 5) ผู้ปกครองรู้สึกวุ่นวายเสียเวลาและเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ ธิษณา ศรัทธาธรรณ (2564: C4) ผู้ปกครองบางกลุ่มถูกเลิกจ้างงานจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ไม่มีเงินมาใช้จ่ายรวมทั้งผู้เรียนกลุ่มที่อยู่กับญาติๆ เช่น ปู่ ย่า ตาและยาย ต้องปรับตัวอย่างมากในการเรียนอยู่ที่บ้านเพราะผู้ปกครองบางส่วนยังไม่สามารถให้คำแนะนำแก่บุตรหลานได้ ส่งผลให้เกิดความเครียดทั้งต่อผู้เรียนและผู้ปกครอง ดังนั้น แนวทางการบริหารมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ปกครองเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติตัวของนักเรียน และมีช่องทางที่หลากหลายหากมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัยสามารถสอบถามและประสานงานได้ตลอดเวลา ส่วนแนวทางการบริหารเพื่อความยั่งยืนหากมีสถานการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้นักเรียนเรียนแบบปกติได้นั้นผู้ปกครองเปรียบเสมือนคนกลางที่เชื่อมระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนให้มีความต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำมาใช้เป็นแนวทางสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 11 ที่กล่าวว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนการสอนนอกจากเตรียมนักเรียนแล้วควรมีการเตรียมความพร้อมผู้ปกครองควบคู่กันไป หากมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถเรียนแบบปกติได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับผู้ปกครองเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเพื่อลดปัญหาที่เกิดจากรอยต่อของการเรียนรูปแบบต่างๆ ในขณะมีการระบาดของโรคโควิด-19 และเมื่อเปิดเรียนแบบปกติ ซึ่งเป็นการบริหารที่สร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนเนื่องจากโรงเรียนไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมง ดังนั้นผู้ปกครองจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ด้านบุคลากรในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการกลับมาเรียนแบบปกติแต่เป็นปัญหาทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน เช่น ความไม่เพียงพอของบุคลากร การสอนที่ไม่ตรงสาขาวิชา แนวทางบริหารเน้นการรณรงค์การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคโควิด -19 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนในการป้องกันตนเอง รวมทั้งการพัฒนาตนเองด้านความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อลดรอยต่อให้กับนักเรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 52 ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ กระบวนการผลิตและการพัฒนาครูต้องกระทำอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง เห็นได้จากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564: 30) ที่พบว่าผลกระทบทางลบต่อการปฏิบัติงานของครู พบว่า 1) ครูมีภาระงานในการจัดการเรียนรู้และการดูแลนักเรียน

มากขึ้น 2) ครูมีความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน 3) ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ และผลการเรียนของนักเรียนจะตกต่ำลง และยังพบว่าผลกระทบทางบวกต่อการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ 1) ครูเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น 2) ครูเปลี่ยนวิธีสอน วิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ให้เหมาะสม 3) ครูมีความกระตือรือร้นในการปรับใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ โดยใช้เทคโนโลยี อย่างต่อเนื่อง 4) ครูมีความสามัคคีร่วมมือและช่วยเหลือกันมากขึ้น และ 5) ครูได้รับความชื่นชมจากผู้ปกครอง มากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองรับรู้ถึงความวิริยะอุตสาหะในการทำงานของครู ดังนั้นเมื่อมีการเปิดเรียนแบบปกติ จึงเป็นความท้าทายของครูในการออกแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สอดคล้องกับ ธิษณา ศรัทธารัตน์ธนา (2564: C4) ผู้สอนต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ ต้องหาเทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการสอน และพอสถานการณ์คลี่คลายสามารถจัดการสอนในชั้นเรียนปกติได้ ผู้สอนก็ต้อง เตรียมการสอนในแบบ New normal ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ครูเป็นบุคลากรกลุ่มใหญ่ในสถานศึกษาและมีบทบาท โดยตรงในการขับเคลื่อนผู้เรียนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กำหนด ดังนั้น ครูจะต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการออกแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายภายใต้การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ หากเกิดสถานการณ์ที่ไม่สามารถเรียนแบบปกติในห้องเรียนได้และเพื่อ ลดรอยต่อของการเรียนรู้เมื่อกลับมาเรียนแบบปกติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

แนวทางการบริหารและการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ไม่สามารถเปิดเรียนแบบปกติได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารนำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิจัยจัดทำเป็นแนวทางหรือกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ในสถานการณ์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนเพื่อความยั่งยืน เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิง นโยบายในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่อาจเรียนแบบปกติได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธิษณา ศรัทธารัตน์ธนา. (2564). “การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในวิถีชีวิตใหม่ในบริบทการศึกษาของ ประเทศไทย”. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 20(3): c1-c15.
- นวรรตน์ ไชยมภู และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2560). “ความท้าทายของอาจารย์พยาบาล: การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 11(1): 15-29.
- มารุต พัฒนา. (2563). ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มการคิด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2563). **New normal** ทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). “การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.obec.go.th/archives/377135> สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ก.ย 65

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.